

מובילים אזוריות

פיתוח כלכלי-חברתי

במסגרת מיזם "מרחב חיים משותף - 85"
בקעת בית הכרם

מרץ-נובמבר 2017

תקציר היוזמות

ג'וינט ישראל אלכא
המכון למנהיגות וממשל
יחד בעשייה חברתית

אשכול בית הכרם
عنقود الشاغور

משרד הפנים

מפת ציר 85

תוכן העניינים

אודות התכנית	9	דבר יו"ר אשכול בית הכרם	4
אבני דרך בתהליך העבודה לקידום היוזמות	10	דבר מנכ"לית אשכול בית הכרם	5
צוות ומשתתפי התכנית	11	דבר משרד הפנים ומכון אלכא למנהיגות וממשל, ג'וינט ישראל	6
תקציר המיזמים	12	דבר מיזם ממשלה חברה אזרחית, מכון אלכא למנהיגות וממשל, ג'וינט ישראל	7
		רקע: מרחב משותף	8

85

דבר יו"ר אשכול בית הכרם / מר עדי אלדר

שלום רב,

אני שמח להגיש לכם את חוברת המידע המאגדת בתוכה את התוכניות והיוזמות לפיתוח כלכלי וחברתי בבקעת בית הכרם.

אשכול בית הכרם אמון על שיתופי הפעולה באזורינו והוא מאגד בתוכו את הישובים: כרמיאל, מ.א. משגב, מגידל אל כרום, בענה, דיר אל אסד, נחף וראמה. חיבורם והתאגדותם של ישובים בעלי אינטרס איזורי משותף הם המנוף העיקרי להצלחת התוכניות השונות תוך כדי התגברות על פערי התרבות והשפה. ההבנה כי המנהיגות המקומית, ראשי הרשויות, יכולים לשנות את המציאות, יחד, הינה צעד מרכזי בעשייה הכלכלית חברתית בבקעת בית הכרם.

תעסוקה וכלכלה משגשגת הינם מנועי הצמיחה המרכזיים לטובת פיתוח והבאת תושבים נוספים לגליל. ע"י פיתוח יוזמות משותפות בעלות ראייה כלכלית וחברתית נוכל יחד לקדם את האיזור כולו.

מסמך זה הינו מסמך ראשוני המתמודד עם סוגיית הפיתוח כלכלי חברתי באזורנו והוא מגיע לאחר תהליך שמוביל אשכול בית הכרם לו היו שותפים תושבים, בעלי עסקים, יזמים ונציגי הרשויות המקומיות.

כיו"ר האשכול אני רואה חשיבות גדולה בהצלחת התוכנית ואפעל להביאה לכדי מימוש.

אני בטוח כי תושבי האזור כולו יקצרו פירות מיישום תוכניות אלו.

בהצלחה,

עדי אלדר

יו"ר אשכול בית הכרם וראש העיר כרמיאל

דבר מנכ"לית אשכול בית הכרם / גב' רונית עובדיה

המרחק בין חלום ומציאות הוא תוצאה של תעוזה ויוזמה העוצמה לקום ולשנות, להתעלות מעל היוםיום ולראות את המחר יפה יותר. הריכוז מעל לכל דבר אחר, ברצון להפוך חלומות למציאות, הינו הגרעין של העוז. היכולת לראות מעבר לצפוי ולחתור לעבר העתיד העלום, היא המבדילה בין האנשים החיים לאור מטרותיהם, ובין אלה אשר נותרו חולמים...

(מקור לא ידוע)

מעורבות חברתית הינה תהליך של מודעות ואיכפתיות נקיטת עמדה השתתפות ועשייה.

בשנה החולפת לקחו החלטה 25 תושבי אזור בית הכרם בגליל להקדיש מזמנם, מרצם ויכולתם לטובת עשייה משותפת למען הבית שלהם במובן הרחב ביותר.

לקבוצה היו שותפים אנשי עסקים, מהנדסים, אנשי איכות הסביבה, שלטון מרכזי, יזמים, עובדות סוציאליות, אנשי איכות הסביבה, אנשי אקדמיה ועוד. פסיפס מרשים של תושבים ותושבות ממגוון תחומים, אוכלוסיות ותרבויות שחלמו יחד, דיברו, חשבו ויצרו פרויקטים מרתקים המבטאים את הצרכים והמשאבים הייחודיים של האזור. משתתפי התכנית בחרו לעסוק בתחומים של פיתוח כלכלה מקומית, תעסוקה איכותית, חברה, תרבות וקולינריה.

תחומים אלו הינם תחומים המצויים בהלימה עם העשייה המגוונת והמעמיקה של האשכול, הן בתפיסה והן בעשייה למען הפיתוח האזורי והמקומי.

ומהיבט שלנו, זוהי ההתחלה. האשכול יוביל את הרשת המשמעותית הזו למען הכלכלה המקומית ולטובת איכות חייהם של התושבים באזורנו.

זו ההזדמנות להודות מכל הלב -

לראשי הרשויות באשכול על תמיכתם בתכנית ונוכחותם. למשרד הפנים, למשרד לשיווין חברתי - האגף לפיתוח כלכלי של המיעוטים ולמשרד נגב גליל אשר אימצו כבר חלק מהיוזמות שהולכות ומתפתחות בימים אלו (מרכז סחר אלקטרוני, תיירות) .

לרוני סבג, מנהל איזור צפון, מכון אלכא למנהיגות וממשל, שהאמין בתוכנית בכל ליבו, ליקט את המשתתפים והוביל אותה באורך רוח ובמקצועיות.

לפזית הוכמן, מנהלת תכניות באשכול בית הכרם מטעם מכון אלכא, אשר הנחתה וליוותה את הקבוצה במיפגשים ומחוצה להם במקצועיות, אמונה ונחישות.

תודה לגבי נייען שהנחה וליווה את הקבוצה במקצועיות.

ולאתי כהן- ליטאנט, מנהלת היחידה הכלכלית באשכול, אשר הצטרפה לקבוצה בשליש האחרון של התוכנית וכיום אמונה על ליווי קבוצות העבודה ויישום הפרויקטים - יישר כוח.

דבר משרד הפנים ומכון אלכא למנהיגות וממשל, ג'וינט ישראל:

האשכולות האזוריים בישראל מוקמים במטרה להביא לצמצום פערים ויצירת קפיצת מדרגה באיכות החיים עבור תושבי האזור.

לצד פעילות האשכולות בתחום המוניציפאלי במטרה להביא לטיוב השירות לתושב, ולהתייעלות דרך איגום משאבים - האשכול נדרש לפעול עפ"י חזון ראשי הרשויות לפיתוח כלכלי אזורי, תוך מינוף המשאבים הקיימים והגדלתם.

פיתוח כלכלי אזורי מושג באמצעות יצירת מנועי צמיחה הנשענים בין היתר על נכסי הרשויות המקומיות, תוך איתור היתרון היחסי שמייחד את האזור ומינופו.

קפיצת מדרגה אזורית מושגת באמצעות יצירת חזון פיתוח כלכלי שמבוסס על הנכסים והערכים שמייחדים את האזור, איתור היתרון היחסי ומינופו.

ההנהגה האזורית צריכה לאמץ את החזון ולדחוף ליישומו, תוך שימת לב כי הפיתוח ייתן מענה לכלל תושבי האזור, ייצר צמיחה כלכלית וחברתית, תוך צמצום מתמיד של פערים וחיבור בין האוכלוסיות.

בפיתוח כלכלי באזורים מרוחקים אנו למדים כי קיים רצף התפתחותי אשר מתחיל בפיתוח כלכלי מקומי המוגבל ביכולת שלו לייצר שינוי - עובר בניהול משותף של אזורי תעשייה שמטרתו התייעלות והתמקצעות וכלה בפיתוח כלכלי אזורי משמעותי אשר כולל בתוכו מיצוי פוטנציאל העושר הקיים באזור כמו גם הרחבת פוטנציאל העושר לכדי אזורים תחרותיים.

בישראל, אנו עדים לתחילה של תהליך אשר מטרתו פיתוח כלכלי אזורי, אשר מביא לידי ביטוי את נכסי האזור ומייצר מכפיל כח אשר רק אזור שפועל יחדיו לשיפור מצבו יכול לייצר.

המשימה של האשכולות, יחד עם הנהגת הרשויות, משרדי הממשלה והחברה אזרחית - היא להגדיר את החזון והיתרון היחסי באזור לפעול לחיבור כלל העשייה הציבורית, הפרטית, העסקית ואקדמית למימוש החזון ויצירת כלים ותשתיות תומכות.

קן דורון כץ

ראש תחום שלטון מקומי ושתפ אזורי
אלכא, ג'וינט ישראל

מריה ג'יריס

מנהלת תחום פיתוח כלכלי ואשכולות אזוריים
משרד הפנים

דבר השותפות / מיזם ממשלה חברה אזרחית, מכון אלכא למנהיגות וממשל, גו'ינט ישראל

שלום רב,

שמח מאוד לברך על סיומה של תכנית מובילים אזרחיות בית הכרם! מיזם ממשלה חברה אזרחית, אותו אני מרכז, תמך בתכנית זו כמודל לחיזוק שיתופי פעולה בין מגזריים ברמה האזורית. המיזם הוא שותפות של שבעה משרדי ממשלה ושל מכון אלכא למנהיגות וממשל בג'וינט ישראל, הפועלת לטיוב ממשקים בין הממשל לבין החברה האזרחית. במסגרת המיזם אנו פועלים להכשרת סוכני שינוי לעבודה בין מגזרית ובניית תשתיות לכך. תכנית מובילים אזרחיות יצרה שיתופי פעולה בין שלטון מקומי, מרכזי, חברה אזרחית ועסקית - בלמידה ובעשייה. זהו מודל אשר מייצר תוצאה כפולה - גם היוזמות עצמן, אשר צומחות ומתקדמות, וגם שינוי התפיסה וחיזוק דפוסי העבודה המשותפת, אשר ישארו הלאה אצל המשתתפים.

מברך את המשתתפים ואת הצוות המסור, ואסיים במשפט שהפך למוטו בעשייה שלנו:
"אם אתם רוצים לרוץ מהר, רוצו לבד, אם אתם רוצים לרוץ רחוק, רוצו יחד..."

בברכה,

אורי גיל

ראש תחום פיתוח והטמעה בין מגזריים
מכון אלכא למנהיגות וממשל, ג'וינט ישראל

הרקע לתכנית המובילים

אשכול בית הכרם מונה כ-130,000 תושבים ב-7 רשויות: כרמיאל, מוא"ז משגב, ראמה, נחף, דיר אל אסד, בענה ומג'ד אל כרום. האשכול מתאפיין בפערים כלכליים ניכרים בין הרשויות השונות החברות בו. פערים אלו משפיעים על מצבן הכלכלי של הרשויות ותושביהן. כך למשל, הדירוג החברתי - כלכלי הממוצע של הרשויות החברות באשכול עומד על 3, אזורי התעשייה הקיימים בו מצומצמים בהיקפם ואינם משותפים לכלל הרשויות וכ 47% מהמועסקים באזור משתכרים מתחת לשכר המינימום. אלו ועוד משפיעים על מעגלי היזמות הקיימים במרחב, העסקים הקטנים, שטחי המסחר ועוד.

הבנת המציאות האמורה, תוך חיבור לצרכי הרשויות - הביאו ליצירתה של שותפות אשכול בית הכרם עם משרד הפנים ומכון אלכא למנהיגות וממשל ג'וינט ישראל. במסגרת שותפות זו פיתחו הגופים ביחד פעילויות רבות ליצירת דרך וביסוס השותפות של הרשויות המקומיות באמצעות האשכול. אחד הבולטים שבהם הינו מיזם "מרחב חיים משותף על ציר 85" - לפיתוח כלכלי חברתי. המיזם המשותף נשען על רעיון שהגיע מפורום ראשי הרשויות של בית הכרם לפיתוח טיילת על ציר 85 (2016). ונשען על עבודת מיפוי שנערכה בשותפות עם המשרד לשיוויון חברתי, הרשות לפיתוח המיעוטים.

מרחב חיים משותף על ציר 85: מיזם לפיתוח כלכלי- חברתי באשכול בית הכרם

ברמה התפיסתית מבקש המיזם לקדם צמיחה אזורית כלכלית וחברתית משותפת ומכלילה. ברמה הפרקטית, המיזם מייצר תכנון עומק רב שנתי סביב התמה המארגנת - ציר 85, המחבר בין מג'דל כרום וראמה (17 ק"מ). הציר אמור לחבר ולקשר אל ובין הפרויקטים והנכסים האזוריים הנמצאים בכלל יישובי האשכול. יעוד המיזם הינו לטפח את יכולתה של המנהיגות והקהילה באשכול בית הכרם לדאוג לרווחת כל תושביה ולפעול להצמחת שירותים חברתיים ויזמות כלכלית במרחב, הנשענות על חוזקות ונכסים מקומיים. היוזמות מכוונות לקום לאורך ציר 85 והטיילת המתוכננת, שהיא בבחינת התמה המארגנת המבקשת להפוך את ההפרדה הקיימת כיום משני צדי הכביש למקום של חיבור. על מנת להבטיח את מימושו והמשך התפתחותו של המיזם הוקמה באשכול היחידה הכלכלית.

המודל המתואר להלן מציג את קשת הפרויקטים ופיזורם במרחב בין השנים 2016-2017:

starter לתעסוקה	השוק הגלילי	מרחבים קהילתיים	עסקים קטנים ברשויות	בתי הבד	תיירות איזורית	פיתוח וניהול הטיילת
"מונא"	חברה	רשות	יחידה רשותית	CDFI עמותה	עמותה	

תוכנית מובילים איזוריות

קהילת יזמות וחדשנות חברתית	עסקים קטנים	מרכז סחר מקוון	מרכז לתרבות מגוונת	"כורכום" מיזם קיטרינג	סטארטר גלילי
-------------------------------------	----------------	----------------------	--------------------------	-----------------------------	-----------------

אודות התכנית:

תכנית מובילים אזוריות באשכול בית הכרם, צמחה במסגרת מיזם "מרחב חיים משותף על ציר 85" והינה פרי יוזמת אשכול בית הכרם, משרד הפנים האוצר ומכון אלכא למנהיגות וממשל ג'וינט ישראל. התכנית באה לתת מענה לצורך המתואר לעיל בפיתוח וקידום יוזמות לפיתוח כלכלי-חברתי על ציר 85, תוך יישום התפיסה האזורית.

התכנית שמה לה למטרה לפתח רשת של כ-25 "סוכני שינוי" אשר יהוו תשתית של רשת עבודה רב מגזרית אזורית אשר ייזמו ויובילו מהלכים לפיתוח שיתופי פעולה אזוריים במרחב. סוכני השינוי יפעלו, יובילו ויקדמו יוזמות אזוריות רב מגזריות ורב תחומיות לקידום האזור. החשיבות ביצירת רשת סוכני שינוי משמעותית באזור רתומה ופועלת לפיתוח כלכלי - חברתי אזורי הינה קריטית להצלחת הפעולות של האשכול.

משתתפי התכנית מסייעים בימים אלו ליחידה הכלכלית באשכול אשר עושה צעדים ראשוניים ומבטיחים להמשיך ולקדם את החזון לפיתוח כלכלי-חברתי במרחב 85, תוך קידום ויישום היוזמות הקיימות ואלו החדשות אשר פותחו במסגרת התכנית.

מבנה התכנית:

התכנית נפרסה על פני 9 מפגשים לאורך יום שלם, שכללו הרצאות, סדנאות, הקניית כלים לחשיבה יצירתית ולקידום היוזמות וכן סיור לימודי בן יומיים לאזור הנגב להיכרות עם מודלים קיימים לפיתוח כלכלי-חברתי.

עיקרי התכנים של התכנית:

- היכרות עם עקרונות האזוריות ואשכול בית הכרם
- היכרות עומק עם מיזם 85 על המיזמים הקיימים בו
- מיפוי נכסים, הזדמנויות, אתגרים ושחקנים במרחב בית הכרם
- פריסת הרשתות הקיימות במרחב
- עקרונות הפיתוח הכלכלי-חברתי ומודלים קיימים בארץ ובעולם
- קבלת כלים לחשיבה יצירתית וחדשנות
- כלים לעבודה מעשית לתכנון ויישום פרויקטים
- גיבוש רעיונות ליוזמות לפיתוח כלכלי-חברתי בבית הכרם
- שרטוט אבני דרך ותכניות עבודה למימוש היוזמות

תוצרי התכנית:

- רשת השפעה בינמגזרית אזורית
- קבוצת סוכני שינוי מחוייבת ושותפה ליישום תכניות הפיתוח האזורי של האשכול
- יוזמות חדשות לפיתוח כלכלי-חברתי במרחב 85 מבוססות על נכסי האזור

מידע נוסף על תכני התכנית, המרצים, ההרצאות ותמונות מהמפגשים ניתן למצוא באתר התכנית:

<http://jdcelka.wixsite.com/ezoriutbethakerem>

אבני דרך בתהליך העבודה לגיבוש היוזמות:

הגדרת הצורך:

ייזום ופיתוח יוזמות לקידום פיתוח כלכלי-חברתי ביישובי בית הכרם.

שימוש בארגז הכלים:

- מיפוי והתבססות על נכסים במרחב, שחקנים, הזדמנויות ואתגרים
- היכרות עם מיזם 85 על מגוון היוזמות הקיימות בו
- למידת עקרונות של אזוריות
- חשיפה למודלים של פיתוח כלכלי-חברתי, תוך היכרות עם יוזמות באזור ומחוצה לו.
- חשיבה יצירתית וחדשנות

הדרך:

מס' ערוצים אפשריים לפעולה:

1. חבירה ליוזמות קיימות במרחב 85 שיש צורך בקידומן
2. העתקה (תוך התאמה) של יוזמות אליהן נחשפו במסגרת התכנית
3. העלאת רעיונות חדשים

התוצרים:

מתוך הגדרת הצורך, תהליך הלמידה ומגוון האפשרויות לפעולה, זיהו משתתפי התכנית 3 תחומים אפשריים לקידום מרחב 85:

1. יוזמות לפיתוח כלכלי מבוססות עידוד והצמחה של עסקים קטנים במרחב
2. יוזמות לפיתוח חברתי בעלות תרומה לפיתוח הכלכלי במרחב
3. יוזמות לפיתוח תרבותי כמנוף לפיתוח כלכלי-חברתי ביישובי בית הכרם

צוות התכנית:

גבי ניימן

מנחה קבוצות,
מכון אלכא, ג'וינט
ישראל

רון סבג

מנהל אזור צפון,
מכון אלכא, ג'וינט
ישראל

פזית הוכמן

מנהלת תוכניות,
מכון אלכא,
ג'וינט ישראל

משתתפי התכנית:

בתכנית נטלו חלק 23 בכירים יהודים וערבים מכלל רשויות האשכול בייצוג רב מגזרי: שלטון מרכזי, שלטון מקומי, אשכול בית הכרם, מגזר עסקי, חברה אזרחית ואקדמיה.

דשימת משתתפי מובילים אזוריות (לפי סדר א"ב שמות משפחה)

מגזר	תפקיד	שם מלא	אינדקס
שלטון מרכזי	מנהלת מחקר ומובילת פרויקטים, אגף בכיר אסטרטגיה ותכנון מדיניות, משרד הכלכלה	אילת לויין-קארפ	1
		עוזרת מנכ"לית האשכול	2
אשכול בית הכרם	מנהל דיגיטציה	סמיחה אדריס	3
		נועם אהרונסון	4
		רונית עובדיה	5
		אתי כהן ליטאנט	6
שלטון מקומי	מנהלת מח' רווחה דיר אל אסד	סוזן אסדי	7
		ח'אלדה בדארנה	8
	פרויקטור כלכלי, מועצה מקומית מג'ד אלכרום	עלאא גנטוס	9
		עלי דבאח	10
	יעצת ראש הרשות לקידום מעמד האשה, מועצה מקומית בענה	עליאא חסארמה	11
		דוברת מוא"ז משגב	נירית סגל
	מהנדסת מועצה מקומית מגד'ל כרום	אריג' סרחאן	13
		מנכ"ל מועצה מקומית נחף	ג'מאל פאטום
	מנהל מרכז צעירים ומרכז הון אנושי כרמיאל	יובל קיסוס	15
		מנכ"ל המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה	אחיאב גולן
אקדמיה			

אינדקס	שם מלא	תפקיד	מגזר עסקי-פרטי
16	ד"ר אחמד אסדי	ד"ר לכימיה אורגנית, מרצה ומאמן אישי	מגזר עסקי-פרטי
17	ענבר בזק	יועצת עסקית ופעילה חברתית בתחום עסקים קטנים	
18	ד"ר עידית בנאורי הנדלסמן	מנהלת מח' אכ"ס בחברת חשמל, דירקטורית באשכול	
19	סיון מלכה חמו	יועצת ארגונית, חברת סינויה	
20	חסן חטיב	בעלים ומנהל בית בד בדיר אלאסד	
21	יוסי מזור	יזם ואיש עסקים	
22	איילת רוזן	יזמת חברתית, מנהלת פרויקטים חברתיים ועסקיים	
23	קרן קסנר	פורום האזרחים היהודי-ערבי לסביבה	

תקציר היוזמות שגובשו במסגרת התכנית

— הקדמה - תחומי העיסוק של היוזמות

• כיתוח כלכלי - עסקים קטנים כמנוע צמיחה:

מרחב בית הכרם הינו אזור המאופיין בריבוי עסקים קטנים, שהינם המקור בעל הפוטנציאל הרחב ביותר לצמיחה כלכלית של האזור והמהווים את עמוד התווך של הכלכלה המקומית - זאת, בהיעדר מנופי צמיחה אחרים דוגמת אזורי תעשייה משותפים וכיוצ"ב.

כעסקים קטנים בכריפריה, עומדים בפניהם אתגרים מרובים אשר נותרים פעמים רבות ללא מענה בהיעדר תמיכה מוסדרת מטעם מוסדות הממשלה או הרשויות המקומיות. לכך מצטרפת העובדה כי במרחב אינה קיימת כיום כל מסגרת המאגדת את העסקים הקטנים לכדי היכרות ושיתופי פעולה פנימיים, או כל פלטפורמה אזרחית העשויה לסייע להם בהצפה של הבעיות המשותפות ובקבלת מענים להתמודדות עימן.

היוזמות שפיתחו משתתפי התכנית נותנות מענה בהסתכלות מקיפה על מגוון האתגרים העומדים לפתחם של העסקים הקטנים, הן במטרה לעודד צמיחתם של עסקים חדשים והן במטרה לסייע במתן מענה לאתגרים של העסקים הקיימים זה מכבר במרחב.

• כיתוח תחומי החברה והתרבות:

משתתפי התכנית נחשפו למגוון תחומי הפעילות של האשכול, ולתפקידו כפלטפורמה המסייעת בפיתוח המרחב במגוון תחומי החיים לטובת כלל תושביו. במסגרת זו ניתן דגש לנושא הפיתוח החברתי בקרב יישובי האשכול כתחום מהותי אשר ביכולתו לייצר שינוי במרחב במספר רבדים - החל מיצירת לכידות חברתית ושיתופי פעולה בינמגזריים, דרך יצירת זהות משותפת ותחושת גאווה מקומית וכלה בהנבטה של ניצני חברה אזרחית באזור בו עמותות וארגוני מגזר שלישי כמעט ואינם קיימים.

היוזמות שצמחו בתחום במהלך התכנית נותנות ביטוי וחשיבה עתידית על הדרכים לפתח ולעודד את הקמתן של מסגרות, אשר יהפכו בהמשך לישויות עצמאיות שיפעלו לקידום הפיתוח החברתי במרחב.

תמיכה ופיתוח עסקים קטנים לאורך ציר 85

מה?

בניית פלטפורמה לסיוע לעסקים קיימים ולעידוד הקמת עסקים חדשים ברי קיימא לאורך ציר 85 ככלי מרכזי למינוף כלכלי וצמצום פערים כלכליים חברתיים במרחב של אשכול בית הכרם.

למה?

כמי שמהווים את מנוע הצמיחה המרכזי באזור בית הכרם, העסקים הקטנים זקוקים למסגרת מקצועית מאגדת אשר תפעל למתן תמיכה במגוון רבדים ותחומים כדי לאפשר את המשך קיומם וצמיחתם של העסקים הקיימים במרחב וכן את הקמתם של עסקים ברי קיימא חדשים.

איך?

פעילות במספר ערוצים מקבילים:

- מיפוי עסקים על ציר 85 - הבנת החסמים, הצרכים, והפעילות של העסקים
- נראות פיזית - ייזום תכנית אב לשילוט בתי העסק על ציר 85 לצד פיתוח נופי של הטיילת.
- נגישות ונוכחות דיגיטאלית - באמצעות פיתוח מערכת ה-GIS וכן באמצעות מיזם "סטארטר גלילי" (ראו פירוט בהמשך החוברת)
- הכשרה, ייעוץ וליזוי מקצועי - באמצעות יצירת שיתופי פעולה עם גופי ממשלה, מגזר עסקי ומגזר שלישי; במקביל - בניית פלטפורמה להנגשת מידע על הטבות, מענקים וכיוצ"ב מידע חיוני לבעלי העסקים.
- בניית קהילה - תחילתה במיפוי צרכים וחסמים, המשכה בהפקת כנס שנתי וייזום מפגשי נטוורקינג, וסופה בהקמת פורום מנהלי עסקים וחברות המתכנס בשגרה ובמסגרתו נבחנים האתגרים השונים והכלים / ערוצים ליצירת פתרונות.
- קידום ויישום מנהלת עסקים אזורית המאגדת את כל רשויות האשכול.

סטטוס נוכחי וצעד קדימה:

התקבל מימון ממשרד הפנים עבור מיפוי מעמיק של העסקים הקטנים במרחב. קיימת הסכמה עקרונית של הרשות לפיתוח כלכלי של המיעוטים במשרד לשוויון חברתי למימון תכנית אב לשילוט עסקים והפקת כנס שנתי לעסקים הקטנים במרחב.

אני שואפת שהמהלך שלנו יצור שותפות אמיתית. מקום בו יוסרו הסטראוטיפים. זה משמעותי ועוד יותר קריטי בתקופות מתח

 חברי הצוות

ד"ר אחמד אסדי
ד"ר לכימיה אורגנית,
מרצה ומאמן אישי

אילת לוין-קארפי
מנהלת מחקר
ומובילת פרויקטים,
אגף בכיר אסטרטגיה
ותכנון מדיניות,
משרד הכלכלה

אריג' סרחאן
מהנדסת מועצה
מקומית מג'ד
אלכרום

יוסי מזור
יזם ואיש עסקים

עלא גנטוס
פרוייקטור כלכלי
מועצת מג'ד אלכרום

אתי כהן ליטאנט
מנהלת פיתוח כלכלי
באשכול בית הכרם

אנחנו חיים באותה 'קערה'. ודרך חשיבה
משותפת מנסים לנסות לשפר את הקיים.
ככל שיותר אנשים משתתפים יש לנו
יותר סיכוי

— סטארטר גילי

מה?

סיוע לעסקים הקטנים במרחב בית הכרם בניית נוכחותם ברשת הדיגיטלית (דף נחיתה, נוכחות ב-WAZE, בגוגל, דף פייסבוק ועוד) כמנוף לצמיחתם ולחיזוק הכלכלה המקומית, הנשענת ברובה על העסקים הקטנים במרחב. במסגרת זו, ובהתבסס על מודל "סטארטר דיגיטלי" של גוגל וויקס ועמותת "עתידים", מבקש המיזם לייצר רישות במרחב ע"י חיבור בין העסקים הקטנים, האשכול והסטודנטים הלומדים במכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה אשר יוכשרו ויבנו את הכלים עבור העסקים הקטנים.

למה?

בין האתגרים הרבים העומדים לפתחם של העסקים הקטנים בבית הכרם, ניתן למנות את היעדר הנראות כקושי מרכזי, הנובע מסיבות מגוונות, וביניהן היעדר נוכחות ברשת הדיגיטלית ככלי מרכזי לשיווק עסקי. נוכחותם ברשת נעדרת, בין היתר, בשל הקושי של מרבית בעלי העסקים להתמודד עם הידע הדיגיטלי הנדרש על מנת לייצר כלים אלו ועם תחזוקם בשגרה באופן שישמר את הרלוונטיות שלהם לאורך זמן.

איך?

סטודנטים מהמכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה ישמשו מתנדבים אשר יוכשרו ויבנו את הכלים הדיגיטליים עבור עסקים קטנים במרחב בית הכרם, וכן ילוו אותם לאחר בניית הכלים בתחזוק הכלים ובשמירת המידע העדכני המתפרסם על בית העסק. המיזם מבקש להכשיר 20 סטודנטים במהלך 2018 אשר יבנו כלים דיגיטליים עבור 100 בתי עסק במרחב. מנגנון זה, לצד בניית נוכחות עבור העסקים ברשת, יסייע ביצירת חיבוריות בין הסטודנטים, האשכול והעסקים במרחב. באופן זה יוצר רישות אזורי ותגבש קהילה פעילה, אשר תוכל במקביל לסייע לאשכול במתן מענה לצרכי האזור, זאת תוך שימוש בכלים דיגיטליים מגוונים.

סטטוס נוכחי וצעד קדימה:

במהלך אוגוסט 2017 אשכול בית הכרם, בשת"פ עם המכללה, הוביל פיילוט במסגרתו 20 סטודנטים השתתפו בהאקתון של "הסטארטר הדיגיטלי" שהתקיים במשרדי גוגל בת"א, הוכשרו ובנו כלים דיגיטליים עבור 40 בתי עסק באזור כרמיאל והסביבה. קיים תקציב ייעודי לקידום היוזמה ובימים אלו נבנית תכנית העבודה לשיווק התכנית וגיוס הסטודנטים, במקביל לאיתור מקורות מימון לעידוד ותמרוץ הסטודנטים.

חברי הצוות:

אחיאב גולן

מנכ"ל המכללה
האקדמית להנדסה
אורט בראודה

נועם אהרונסון

מנהל דיגיטציה
אשכול בית הכרם

— כורכום - מיזם קייטרינג נשי איכותי

מה?

הגדלת שיעורי תעסוקת נשים ערביות במרחב בית הכרם, באמצעות מיזם קייטרינג אשר יגיש מזון בריא, טעים ומחובר לשורשי התרבות של ילדים ואוכלוסיות יעד נוספות באזור.

למה?

ע"פ נתוני 2013, 51% מהמשפחות ו-62% מהילדים בחברה הערבית חיו מתחת לקו העוני. שיעור ההשתתפות של נשים ערביות בשוק העבודה עמד על 26%, והן מהוות את האוכלוסייה בעלת שיעורי ההשתתפות הנמוכים ביותר בשוק העבודה בישראל.

בנוסף לכך, 17.2% מהעובדים הערבים בצפון הארץ (35.1% מהנשים ו 9.4% מהגברים) עובדים במשרה חלקית, רק כחמישית מהם מבחירה או בשל אילוצים כאלו ואחרים.

לצד זאת, שיעורי ההשמנה והתחלואה בקרב ילדים נמצאים במגמת עלייה עקב תזונה לקויה, ורבים מהילדים במסגרות החינוכיות ממעטים לצרוך את המזון המסופק להם ע"י חברות קייטרינג חיצוניות - בעיקר בשל חוסר התאמה לחיך הערבי ולשורשי תרבותם.

הצורך במציאת מקומות תעסוקה עבור נשים ערביות בבית הכרם והצורך במציאת פתרונות הזנה איכותיים יותר עבור הילדים במרחב חוברים יחד במיזם זה ומאפשרים הקמה של עסק חברתי חדש ממנו יהנו מגוון רחב של אוכלוסיות באזור.

איך?

הקמת מטבח קייטרינג אשר יעסיק בשנה הראשונה כ-15 נשים מהישובים הערבים באשכול ויספק מזון למסגרות שונות, ובדגש על מסגרות חינוכיות לילדים: מסגרות יום לימודים ארוך בישובים הערבים וצהרונים בכלל ישובי האשכול. רווחים מהמיזם יוחזרו לקהילה לטובת יוזמות בתחומים שונים במרחב יישובי האשכול.

סטטוס נכחי וצעד קדימה:

האשכול קיבל מימון ממשרד הפנים לבניית תכנית עסקית ופועל לבחינת שותפויות אפשריות להפעלת המיזם. במסגרת זו נבחנת בימים אלו אפשרות של חבירה למפעל גדול במרחב אשר ישלב במטבח הקיים את נשות הקייטרינג, שיבשלו הן עבור עובדי המפעל (גיוון והנגשת מזון איכותי לעובדים) והן עבור מסגרות חינוכיות חיצוניות (סיוע בהפחתת העלויות הכרוכות בהקמת מטבח עצמאי). במקביל נבחנת הרחבה של מסגרות יום לימודים ארוך בישובים הערבים.

אני רואה בנו מיני ישראל. אנחנו נהיה מיני ישראל למופת. למדנו לעבוד ביחד..

חברי הצוות:

סוזן אסדי
מנהלת מח' רווחה
במועצה מקומית
דיר אל אסד

סיון מלכה-חמו
יועצת ארגונית,
מרצה באקדמיה
לשיויון מגדרי

עליא חסארמה
יועצת ראש הרשות
לקידום מעמד
האשה, מועצה
מקומית בענה

ח'אלדה בדארנה
מנהלת מח' רווחה
במועצה מקומית
נחף

ג'מאל כטום
מנכ"ל מועצה
מקומית נחף

עושים פה דברים מדהימים וחשוב
שיראו שהמפגשים מתקיימים. זה לא
מובן מאליו שנכגשים

— מרכז מסחר מקוון לעסקים קטנים ובינוניים

מה?

יצירת עשרות מקומות תעסוקה איכותיים חדשים תוך הקניית מיומנויות הנדרשות בשוק העבודה המודרני לתושבים באזור בית הכרם על ידי הקמת מרכז למסחר מקוון. המרכז יתמחה במכירות בפלטפורמות מסחר מקוון מגוונות ויספק שירותים לעסקים קטנים ובינוניים המייצרים בישראל, ובכך יאפשר הרחבה משמעותית של הפעילות העסקית והכלכלית של עסקים אלו.

למה?

תחום המסחר המקוון הינו תחום הולך ומתפתח בארץ ובעולם. בישראל מדובר על שוק שהיקפו השנתי עומד על כ-7 מיליארד ש"ח, ומהווה כ-6% מכלל השוק הקמעונאי ואשר צמח בשלוש השנים האחרונות ב-25%. אחד החסמים המרכזיים עבור בעלי העסקים הקטנים והבינוניים הנו הקושי של רובם בהתמודדות עם קצב הטכנולוגיה המהיר ולימוד הכלים לשיווק דיגיטלי. יתר על כן, היות והמכירות באמצעות מסחר מקוון הפכו לאחרונה למקצוע עם התמחות פרטנית, קיים קושי בפני בעלי עסקים יצרניים להגיע לרמות המקצועיות הנדרשות בתחום.

הצורך במציאת מקומות תעסוקה חדשים וחדשניים בבית הכרם חובר לצורך בהקמת מרכז למסחר מקוון ויאפשר הצמחה של שירות חדש וייחודי במרחב לרווחת בעלי העסקים ותושבי האזור.

איך?

הקמת מרכז מסחר מקוון בדיר אל אסד, אשר יספק מעטפת שיווקית מכירתית לוגיסטית כוללת עבור לקוחותיו, כאשר המכירות יתבצעו בפלטפורמות מובילות בתחום המסחר מקוון, כדוגמת ebay, etsy, אמאזון, וכדומה, לצד הקמת אתרי מסחר מקוון ייעודיים.

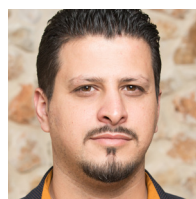
עובדי המרכז יגויסו מקרב תושבי רשויות אשכול בית הכרם, יהודים וערבים כאחד, אקדמאים בעלי כישורים מתאימים. העובדים שימצאו מתאימים יעברו הסבה מקצועית והכשרה לתחום של הקמה, תפעול וניהול חנויות של מסחר מקוון.

המרכז יעסיק בשנתיים הראשונות כ-20 עובדים, יספק שירותים ומענה לכ-110 בעלי עסקים ובנוסף יכשיר כ-125 איש מתושבי האשכול בתחום המסחר המקוון והשיווק הדיגיטלי.

סטאוס נכחי וצעד קדימה:

הפרויקט נמצא בהקמה במימון של המשרד לפיתוח הנגב והגליל ומשרד הפנים.

חברי הצוות:

עלי דבאח

פרוייקטור כלכלי מועצה
מקומית דיר אל אסד

ענבר בזק

יועצת עסקית ופעילה
חברתית בתחום עסקים קטנים

— קהילת יזמות וחדשנות חברתית

מה?

הקמת קהילה יזמית מקומית ממוקדת עשייה חדשנית ובעלת תודעה חברתית. קהילה זו תורכב בטווח ארוך משלוש קהילות יזמות וחדשנות שיוקמו במרחב - טכנולוגית, יצירתית וחברתית - אשר יופעלו ויפעלו בשת"פ ביניהן, כאשר האשכול מהווה גורם מתכלל לפעילות.

למה?

יזמים המעוניינים לפעול במרחב בית הכרם נתקלים באתגרים מורכבים, הנובעים מהיעדר מסגרת תומכת לפעילותם - בין היתר היעדר נגישות לידע מקצועי תומך פעילות, היעדר רישות, מגזר ציבורי שאינו מגוייס לטובת תמיכה ביזמים המקומיים, ופיזור גיאוגרפי המייצר תחושת בדידות עבור היזם. כפי שהוזכר לעיל, בהינתן שעסקים קטנים מהווים את מנוף הצמיחה הגדול ביותר עבור הכלכלה המקומית באזור, נדרשת מסגרת תומכת עבור יזמים המעוניינים להקים עסק חדש. יתר על כן, במרחב בית הכרם נוכחות דלה מאד של ארגוני חברה אזרחית, אשר מסגרת תומכת עשויה לעודד הקמתם וצמיחתם במרחב לטובת תושבי האזור.

איך?

בשלב הראשון - הקמת קהילת יזמות וחדשנות חברתית, ובמסגרתה:

- הקמת מאיץ חברתי - לתמיכה, הכשרה וקידום יוזמות חברתיות (עסקים חברתיים / עמותות וארגוני מגזר שלישי)
- הקמת האב חברתי - אשר יארח יזמים חברתיים לעבודה במרחב משותף
- פיתוח רשת מקצועית במסגרתה יוכל היזם לפעול וממנה לקבל תמיכה מקצועית וחברתית

סטטוס נכחי וצעד קדימה:

הפרויקט אינו נכלל עדיין בתכנית העבודה של האשכול, חשיבה על המשך פיתוח המודל.

חברות הצוות:

סמיחה אדריס

עוזרת מנכ"לית
אשכול בית הכרם

איילת רוזן

יזמת חברתית,
מנהלת פרויקטים
חברתיים ועסקיים

— בקעת בית הכרם כמרכז לתרבות מגוונת

מה?

בניית תשתית לשיח ויצירה רב תרבותית בבקעת בית הכרם באמצעות פעילויות ואירועי תרבות אזוריים. אותן פעילויות יסייעו:

- בבניית שייכות וגאווה מקומית משותפת
- בפיתוח ועידוד כלכלה מקומית מקיימת
- בהפיכת האזור למוקד משיכה תירותי

למה?

אזור בית הכרם מאופיין באוכלוסיות מגוונות מאד המפתחות כיום מעט מאד ערוצים לשיתופי פעולה ביניהן, ואשר מתקשות בפיתוח גאווה מקומית ותחושת שייכות משותפת. משכך, מעטים מאד הממשקים בין התרבויות החיות בשכנות והעדר חיבור ביניהם יוצר הפרדה, תחת ניצול של הרב גוניות ועושר הנכסים המשותפים לשם פיתוח המרחב.

איך?

- ייזום פסטיבלים לצד אירועים רב שנתיים בעלי אופי מקומי ייחודי המבוססים על הנכסים הקיימים באזור ובדגש על רב תרבותיות כנכס מוביל
- פיתוח יוזמות מקומיות רב תרבותיות בתחומי התרבות והאמנות
- מיתוג ובניית סיפור אזורי משותף כבסיס לפרסומים בנושא

לשם קידום היוזמה יתכנס פורום של מנהלי תחום התרבות מכלל הישובים באשכול על מנת למפות את מפת האירועים הקיימים ולתכנן יחד את האירועים לשנים לבוא - תוך השענות על רב תרבותיות כנכס מרכזי בכל ארועי ופעילויות התרבות.

סטאוס נכחי וצעד קדימה:

צעד ראשון החל בפילוט במסגרתו השתתף אשכול בית הכרם בפסטיבל ענף הזית שהתקיים בנובמבר 2017 בשת"פ עם הרשות לפיתוח הנגב והגליל, כבסיס לפעילות אזורית בהמשך. במקביל נערך האשכול לכינוס ראשון של פורום מנהלי התרבות באשכול.

חברי הצוות:

נירית סגל

דוברת מועצה
אזורית משגב

יובל קיסוס

מנהל מרכז צעירים
ומרכז הון אנושי
כרמיאל

רון קסנר

פורום האזרחים
היהודי-ערבי
לסביבה

איילת רוזן

יזמת חברתית,
מנהלת פרויקטים
חברתיים ועסקיים

סמיחה אדריס
עוזרת מנכ"לית
אשכול בית הכרם

**ד"ר עידית בנאורי
הנדלסמן**
מנהלת מח' אכ"ס
בחברת חשמל,
דירקטורית באשכול

חסן חטיב
בעל בית בד בדיר
אל אסד

צמיחה כלכלית ברת קיימא תבוא רק מלמטה למעלה, וזוהי מה שהביא אותי לכאן היום

סלימה מוסטפא סלימאן, הרשות לפיתוח כלכלי במגזר הערבי, הדרוזי והצ'רקסי,
המשרד לשיוויון חברתי

יש פה אתגר אבל ברור שיש פה הזדמנות..
בולט שיש רצון אמיתי וכן לשת"פ

הפרוייקטים שיצרתם מכניסים תוכן לחלום
שחלמנו לפני שלוש שנים...לקחתם את החלום
כמה צעדים קדימה...הדרך עוד ארוכה אבל אני
מרגיש שאנחנו בדרך הנכונה

רון שני, ראש מוא"ז משנב

זה החזון שלי שמבוסס על החוויה שהיתה
לי בפורום הנוכחי: שבכל ישוב יהיה פורום
תושבים שיראו לנגד עיניהם את טובת הישוב
והאזור. זה הדור הבא של מנהיגות חדשה
באזור. אז האזור שלנו יראה אחרת

התמונה שתמיד צריכה להיות לנגד עינינו היא
של אזרחים במקום, שחולמים ויש להם חזון
והם פועלים ועושים כדי לקדמו

כולנו אוהבים את אותם
הדברים כמעט.. אני
מאמינה שזה לא מסובך
להוביל מהלך של פיתוח
אזורי משותף, זה נתן
תקווה

